

בבית המשפט העליון

בע"מ 4739/15

לפני: כבוד השופט נ' הנדל

המבקשת: פלונית

נגד

המשיבים: 1. פלוני
2. פלוני
3. פלוני
4. פלוני

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי חיפה
בתיק עמ"ש 53836-11-14

בשם המבקשת: עו"ד שי זוהר

החלטה

הסוגיה המתעוררת בתיק זה מצויה בצומת המשולש שבין דיני מתנה, דיני ירושה ודיני בנקאות. וביתר פירוט: מתנה בחיים לעומת מתנה לאחר המוות; הקשר בין רצון המת למעמד הצוואה; וזכויות שותף בחשבון בנק לאחר מותו של השותף האחר.

מונחת בפניי בקשת רשות ערעור בגלגול שלישי על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (עמ"ש 53836-11-14, כב' השופטים ש' שטמר, ס' ג'ינסי וח' שרעבי), במסגרתו התקבל ערעור שהוגש על ידי המשיבים על פסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה בחיפה (תמ"ש 46185-06-12, כב' השופטת ש' אייזנברג).

איסור פרסום

רקע

1. הצדדים בהליך הינם יורשי מנוחה על פי דין – המבקשת הינה אחותה של המנוחה, והמשיבים הינם ארבעת אחייניה – ילדי אחיה. המנוחה לא הותירה אחריה צוואה. בחזקתה היה חשבון בנק ובו כספים רבים, אליו צירפה את המבקשת כשותפה זמן קצר טרם פטירתה. לגישת המבקשת המנוחה העניקה לה מתנה עוד בחייה, ומכאן שמחצית מהכספים המצויים בחשבון הבנק שייכים לה, והמחצית האחרת לעיזבון המנוחה. המשיבים סבורים כי המבקשת לא זכתה במתנה ועל כן יש לחלק את כל הכספים שבחשבון הבנק מכוח היותו חלק מהעיזבון – מחצית למבקשת ומחצית למשיבים.

בית המשפט לענייני משפחה קבע, בהסתמך בעיקר על עדויות עובדי הבנק, כי בכוונת המנוחה היה להעניק למבקשת מתנה לאלתר, עוד בחייה. בהתאם לקביעה זו, מחצית מכספי החשבון שייכים למבקשת. על פסק הדין הוגש כאמור ערעור לבית המשפט המחוזי, שהפך את הכרעת בית המשפט לענייני משפחה וקבע כי בכוונת המנוחה היה להעניק למבקשת, באמצעות צירופה לחשבון, מתנה רק לאחר מותה ולא בחייה. מתנה כזו איננה תקפה. התוצאה של פסיקת בית המשפט המחוזי לפיה כל הכספים יחולקו על פי דין, היא שהמבקשת זכתה ב-50% מהכספים בחשבון, בעוד שלפי הכרעת בית המשפט לענייני משפחה – ב-75% מהכספים. מכאן הבקשה למתן רשות ערעור.

2. המבקשת סומכת ידיה על מסקנת בית המשפט לענייני משפחה, וסבורה כי מעדויות עובדי הבנק עולה בבירור כי כוונת המנוחה, באמצעות צירוף המבקשת לחשבון, היתה להעניק לה את הכספים כמתנה עוד בחייה. המבקשת משיגה על כך שבית המשפט המחוזי התערב בממצאי עובדה מבלי שהתרשם ישירות מהעדים. עוד טוענת המבקשת כי יש לקבל טענותיה מכוח דיני עשיית עושר ולא במשפט או מכוח עקרון הצדק, שכן בין כה וכה ברור כי בכוונת המנוחה היה להעניק למבקשת את הכספים במתנה, ואין לשלול מתנה זאת ממנה.

איסור פרסום

המסגרת הנורמטיבית

(א) על צוואה ועל ירושה לפי דין

3. חוק הירושה, התשכ"ה-1965 (להלן: חוק הירושה) קובע כי "במות אדם עובר עזבונו ליורשיו", כאשר יורשיו הם על פי צוואה, ובהעדר כזו – יורשיו על פי דין (סעיפים 1-2 לחוק הירושה). צוואה יש לערוך בהתאם לדרישות הקבועות בסעיף 18 לחוק הירושה, לפיו: "צוואה נעשית בכתב יד, בעדים, בפני רשות או בעל-פה", דרישות המופיעות ביתר פירוט בסעיפים 19-23 לחוק. משמע, האפשרות היחידה העומדת בפני אדם להסדרת ירושתו לאחר מותו שלא על פי החלוקה שקובע הדין, היא באמצעות צוואה, באחת מהדרכים הקבועות בחוק.

בעמידה על הדרישה של צוואה ובדחיית הוראות בדבר חלוקת עזבונו שמחוצה לה, בהתאם ובכפוף לחוק הירושה (ראו למשל סעיף 147 לחוק הקובע חריג לפיו תשלום על פי חוזה ביטוח ככלל אינו חלק מהעזבונו), יש בכדי לשמור על יציבות. כך כלפי המוריש וכך כלפי היורש. בנוסף, יש בכך כדי למנוע התדיינויות סבוכות ומיותרות. תכליתו של מוסד הצוואה היא כיבוד רצון המצווה, וההוראות המהותיות והצורניות של הצוואה נועדו לקדם תכלית זו. על אדם לכבד את מסגרת הצוואה בחייו בכדי שלאחר מותו ניתן יהיה לכבד את רצונו. הסדר שונה שמקבל דרכים אחרות לצוואות שאינן מוכרות על פי דין, עלול ליצור אי בהירות בשלב שבו המנוח אינו יכול להבהיר את עמדתו. המנוח מדבר דרך צוואתו. מטעמים אלה יש לשמור על יישומה ההדוק של מסגרת הדין.

(ב) מתנה בחיים ומתנה לאחר המוות

4. לחשיבותו של מוסד הצוואה נפקות שבאה לידי ביטוי בסעיף 8 לחוק הירושה, הקובע:

8. (א) הסכם בדבר ירושתו של אדם וויתור על ירושתו שנעשו בחייו של אותו אדם - בטלים.
 (ב) מתנה שאדם נותן על מנת שתוקנה למקבל רק לאחר מותו של הנותן, אינה בת-תוקף אלא אם נעשתה בצוואה לפי הוראות חוק זה.

צא ולמד, כי אדם אינו יכול לערבב בין ממדי הזמן – בין תקופת חייו לבין התקופה לאחר מותו. סעיף 8(א) אינו מאפשר לו לערוך עסקאות בירושתו העתידית. נגזר מכך

איסור פרסום

סעיף 8(ב) לפיו לא ניתן לתת מתנה שתהיה בתוקף רק לאחר מותו. המשותף לשני חלקי הסעיף הוא ויתור בחיים על ירושתו, שלא בדרך צוואה. העיקרון שבבסיס הוראת הסעיף הוא חופש המצווה, ומטרתו למנוע מאדם להתחייב בהתחייבויות עתידיות שהוא מקבל בנקודות זמן שונות בחייו. נסיבות חייו של אדם משתנות ועמן גם עשוי להשתנות רצונו של המוריש. בעוד שעשויה להתעורר עמימות בכל הנוגע לחזרה מהתחייבויות במסגרות שונות, כגון חוזה – לשינוי או ביטול הצוואה יש דרכים ברורות הקבועות בחוק. לכן האוטונומיה של המצווה באה לידי מימוש רק באמצעות הצוואה, הניתנת לשינוי על ידו בכל עת (ראו גם: ניל הנדל "דיני הירושה במרדף אחר המציאות המשתנה", הון משפחתי א 3 (2014)). כפי שהסביר השופט קיסטר:

"ברור שהמחוקק לא רצה לתת אפשרות למוריש לקשור עצמו בדבר ירושתו על-ידי כל סידור או הסכם אלא לתת לו אפשרות לצוות באופן שיוכל לחזור בו מצוואתו כרצונו עד יום מותו.

לא קשה להסביר את טעמו של דבר. ראשית, המחוקק סבר שאדם אינו יודע את מידת ימיו ומה יהיו צרכיו עד לרגע האחרון. ושנית, אדם עלול, בזמן שהוא שרוי במצב-רוח מסויים, לקשור עצמו ואף למסור את השליטה או זכויות ברכושו לאדם מסויים כבר בחייו, ולאחר זמן יראה שגה ויבקש לחזור בו ואם לא תהיה לו האפשרות לשנות את החלטתו, יהיה מן הצועקים ואינם נענים; והמחוקק רצה למנוע זאת. על-כן קבע המחוקק, שאדם יכול לעשות דיספוזיציה לאחר מותו רק על-ידי צוואה, המקבלת תוקף רק עם פטירתו, ועד אז יוכל לשנותה כל-אימת שירצה" (ע"א 155/73 שרון נ' ליבוב פ"מ כח(2) 673, 676 (1974) (להלן: עניין שרון)).

5. בהקשר זה מצאתי מקום להתייחס לטענת המבקשת, לפיה מכיוון וברור לכל כי כוונת המנוחה היה להעניק למבקשת מחצית מכספי החשבון במתנה, בין אם לאלתר ובין אם לאחר מותה, יש להתגבר על המגבלה שמטיל חוק הירושה באמצעות דיני עשיית עושר ולא במשפט או מכוח עקרון הצדק. אין לקבל טענה זו. חופש המצווה והוודאות הנשמרת בלמידה על כוונת המוריש דרך צוואתו בלבד, מביאים לכך שאין לסטות מדרישת החוק ולבחון כוונות שלא מצאו ביטוי חוקי באופן הנדרש. סטייה מסוג זה עשויה להביא לריקונו מתוכן של מעמד הצוואה ואי מימוש התכליות שבבסיסו. נאמר זאת בצורה חדה – המוות גובר על המתנה. דהיינו, אדם רשאי להעניק מתנה במהלך חייו, אך אין הוא רשאי להתחייב במתן מתנה לאחר מותו. הרוצה להעניק רכוש לנהנה מסוים לאחר מותו, יתכבד לערוך צוואה בהתאם. נדמה כי לא רק ברובד העיוני אלא אף ברובד המעשי, המתנה והצוואה נעות על מסלולים נפרדים. כך הן מבחינת הזמן, הן מבחינת המהות והן מבחינת הדרישות – ואין לערבב ביניהן. יודגש

איסור פרסום

כי הדרישה לערוך צוואה אינה מכבידה, שכן ככלל, אין קושי רב בעריכת צוואה על פי הדרכים הקבועות בחוק.

מתוך הדיון בדבר חשיבותה של צוואה, גם ב"תחרות" שלה עם המתנה, יש לצאת ולהתקשר לסוגיה המתעוררת בבקשה זו – והיא יחסי השותפים בחשבון בנק משותף כאשר אחד מהם נפטר.

(ג) שותפות בחשבון בנק כתחליף לצוואה

6. שותפות בחשבון בנק יוצרת שתי מערכות יחסים נפרדות – האחת כוללת את היחסים הפנימיים בין בעלי חשבון לבין עצמם, והאחרת נוגעת ליחסים המשפטיים הקיימים בין כל אחד מבעלי החשבון מהצד האחד לבין הבנק מהצד האחר. היחסים מן הסוג השני מתבססים על הסכמים שבין השותפים לבין עצמם, המסדירים את חופש הפעולה של כל אחד מהשותפים בחשבון. לעתים רבות, הסכמים אלה כוללים סעיפים הנוגעים להרשאותיו של כל אחד מבעלי החשבון, לא רק כעניין שבשגרה אלא גם במקרה של מות אחד השותפים בחשבון. עם זאת, חשוב להדגיש כי על אף שמדובר בהסכמים עליהם חותמים השותפים על מנת להסדיר את הרשאותיהם ואת יחסיהם זה כלפי זה בכל הנוגע לפעילות בחשבון, לטפסים אלה תוקף משפטי רק בעניין היחסים שבין השותפים לבין הבנק, ולא בעניין אלה שבינם לבין עצמם. וכבר נכתב:

"הלכה פסוקה היא שהסכם שנערך בין הבנק ולקוחותיו בשעת פתיחת חשבון משותף מטרתו להסדיר את יחסיהם ההדדיים, ואין בו כדי לקבוע את זכויותיהם של הלקוחות בינם לבין עצמם" [ע"א 679/76 סלי נ' עזבון המנוח קרל שפר, פ"מ לב(2) 785, 789 (1978) (להלן: עניין סלי); ראו גם: ריקרדו בן-אוליאל, דיני בנקאות – חלק כללי, 176 (1996) (להלן: בן-אוליאל)].

יצוין, כי גם הדין הקיים בפקודת הבנקאות, 1941, נועד להסדיר את היחסים בין הלקוחות לבין הבנק ולא בינם לבין עצמם. אמנם, על פי סעיף 13א לפקודת הבנקאות – רישום משותף מחייב את הבנק לראות את הרשומים כבעלי החשבון כשותפים גם אחרי פטירתו של אחד מהם. ואולם, מטרתו של אותו סעיף היא "להגן על הבנק ולהבטיח את פעולתו הסדירה במקרה של מות אחד מבעלי החשבון המשותף, אך אין הוא בא להסדיר את זכויותיהם של בעלי החשבון ביניהם לבין עצמם" [עניין סלי, בעמ' 791; ראו גם: ע"א 268/81 ברעם נ' גרטי, פ"ד לח(2) 45, 48 (1984) (להלן: עניין ברעם)].

איסור פרסום

לעתים, טפסי ההצטרפות לחשבון כוללים "סעיף אריכות ימים", לפיו לאחר מותו של שותף אחד הבעלות על יתרת החשבון מועברת לשותף האחר. אולם, אף אם הטופס כולל סעיף מסוג זה לא ניתן לראות בו כתחליף לצוואה (עניין שרון, בעמ' 676), שכן כאמור, על הצוואה להיערך על פי הדרישות הקבועות בחוק בלבד. ניתן להתייחס לסעיף 25 לחוק הירושה, המאפשר לקיים צוואה אף אם נפל פגם בעריכתה. אולם, אף באפיק זה, מרכיבי היסוד המפורטים בסעיף 18 לחוק מוכרחים להתקיים, ולא מדובר בהכשרת מסמך שאינו ממלא אחר דרישותיו של סעיף 18 לחוק. סעיף 25 לא נועד ליצור דרך חדשה של עריכת צוואה, אלא מאפשר קיום צוואה על אף פגם או חסר בצורתה, כאשר לבית המשפט אין "ספק כי היא משקפת את רצונו החופשי והאמיתי של המצווה" (ראו גם: עניין סלי, בעמ' 788).

אם כן, נפנה עתה לשאלה המרכזית העומדת בבסיס הבקשה: האם המנוחה, שלא הותירה צוואה, ביקשה לתת למבקשת מחצית מכספי חשבון הבנק במתנה לאלתר, עוד בחייה? או שמא היה בכוונתה כי הכסף יוענק לה במתנה רק לאחר מותה? כאמור, באם האפשרות השנייה היא הנכונה, כפי שפסק בית המשפט המחוזי, הרי שלאור סעיף 8(ב) לחוק הירושה אין למתנה זו תוקף, וכלל כספי החשבון ייכללו בגדר עיזבון המנוחה.

(ד) צירוף שותף לחשבון בנק – מתנה לאלתר או לאחר מיתה

7. חשבון בנק משותף עשוי להיתפס כמקנה באופן אוטומטי זכויות קנייניות ביתרת החשבון לשותפים בו. אך בפועל, מענה על שאלת הזכויות הקנייניות בחשבון אינו תמיד פשוט, והוא עשוי להשתנות ממקרה למקרה ובהתאם לנסיבות. שאלת חלוקת הבעלות היא שאלה בסיסית בהגדרת מהות החשבון המשותף, ובעלת השפעה הן על זכויות השותפים בחשבון במקרה של סכסוך ביניהם, והן על צדדים אחרים כגון יורשים, נושים והבנק עצמו [ריקרדו בן-אוליאל "חשבון בנק משותף – הערכה ביקורתית", משפטים י 439, 455 (1980)]. הסוגיה תזכה לדיון ככל שנדרש להכרעה בבקשה זו, על נסיבותיה.

לצורך קביעת הזכויות הקנייניות ביתרת חשבון בנק משותף, התפתחה בהלכה הפסוקה הבחנה בין חשבון בנק שנפתח מלכתחילה במשותף בין שני שותפים או יותר, לבין חשבון בנק שנפתח על ידי פלוני, שמפקיד בו מכספיו, ומצרף את אלמוני רק

איסור פרסום

בשלב מאוחר יותר. בכל הנוגע למקרה הראשון, חזקה היא שהכספים בחשבון הם בבעלות המשותפת של כל השותפים, אלא אם הוכח ההיפך. זאת בהתאם לסעיף 9(ב) לחוק המיטלטלין, התשל"א-1971, לפיו בנכס משותף חלקו של כל אחד מהשותפים הנו שווה. בגדר "נכס" נכללת גם "זכות" (עניין סלי, בעמ' 791). לעומת זאת, במקרה השני, משמדובר בכספים שהיו בשלב הראשון בבעלותו הבלעדית של אחד השותפים, בכדי שמחציתם תעבור לשותף המצטרף ללא תמורה מצידו, יש להוכיח קיומה של מתנה על פי חוק המתנה, התשכ"ח-1968 (להלן: חוק המתנה) (ראו גם עניין ברעם, בעמ' 48). כלל זה מוחרג בכל הנוגע לבעל ואישה, ביניהם קיימת בדרך כלל – בשני סוגי החשבונות שתוארו לעיל – חזקה שהבעלות הופכת למשותפת מרגע ההצטרפות, אך לא בכל הנוגע לאחרים (עניין סלי, בעמ' 794).

ניתן לומר שהכללים המבחינים בין חשבון בנק משותף מלכתחילה לעומת חשבון בנק משותף בדרך, משקפים את המציאות. בסוג הראשון, נקודת הפתיחה שווה לשני השותפים. בחשבון כזה, על פניו – חזקה, אם תרצו – מחולקים הכספים לאורכם של חיי החשבון. בנבדל, בסוג השני, טרם הצירוף של השותף לחשבון – הייתה תקופה שבה הזכויות בו היו מסורות לבעליו המקורי בלבד. בחשבון כזה, הדין אינו יכול להתעלם מהמציאות וחייב לקבוע כללים מתאימים ומורכבים יותר. בסוג זה של חשבון, לא ניתן להניח רצון של הגורם שפתח את החשבון לחלק שווה בשווה את הכספים שבו ויש להוכיחו. קיומה או שלילתה של החזקה משקפים, אפוא, את אשר התרחש בפועל בחשבון. כך תוך מתן הזדמנות לצד הטוען אחרת לסתור במקרה הראשון ולהוכיח יסודות המתנה במקרה השני. מצוידים בכלים פסיקטיים אלה נעבור להוראות חוק המתנה בסוגיה זו, של הדרכים להקנייתה.

8. סעיף 1(א) לחוק המתנה קובע כי "מתנה היא הקניית נכס שלא בתמורה". בעבר, לשם הוכחת מתן המתנה נהוג היה לדרוש הקניית דבר המתנה, כדברי החוק, במובן זה שנותן המתנה מוציא מרשותו את דבר המתנה. ביישום דרישה זו על שיתוף חשבון בנק – נדרש כי בעל החשבון המקורי ישלול מעצמו את הזכות למשוך את מחצית יתרת החשבון הניתנת כמתנה (עניין שרון, בעמ' 677). אולם בעניין סלי נפסק כי "אין בחוק המתנה שלנו דבר שיאסור על נותן מתנה לערוך הסדר שלפיו תהיינה לו ולמקבל המתנה זכויות דומות בדבר המתנה". זאת משום שסעיף 4 לחוק המתנה מאפשר נתינת מתנה על תנאי, וייתכן תנאי "לפיו הופך דבר המתנה לרכושם המשותף של נותן המתנה ומקבלה" (בעמ' 792).

איסור פרסום

ברם, על אף הגמשת הדרישה להקניה בלעדית בחשבון בנק משותף, נותרה הדרישה להוכחת הכוונה להעניק מתנה. בכדי שנראה בצירופו של אלמוני לחשבון של פלוני כהענקת הזכות למחצית מיתרת החשבון במתנה, נדרשת הוכחת גמירות דעתו של פלוני, "הנותן", להעניק את אותה המתנה [עניין שרון, בעמ' 677; עניין ברעם, בעמ' 48].

ודוק – כאשר עסקינן בחשבון אשר לאחר פתיחתו צורף אליו שותף, ופותח החשבון נפטר – על מנת שנראה בשותף המצטרף כמקבל מתנה, יש להוכיח את גמירות הדעת האמורה להענקת המתנה למצטרף לאלתר – מרגע הענקת המתנה, ולא לאחר המוות. זאת בהתחשב במגבלת חוק הירושה על הענקת מתנה. צא ולמד, כי קיימים שני תנאים. האחד – הוכחת כוונה לתת: גמירות דעת להעניק מתנה. האחר – הוכחת העיתוי למתן המתנה: טרם המוות ולא לאחריו.

9. הנטל להוכיח את שני התנאים הוא נטל הוכחה כבד ומוגבר. כפי שנכתב בעניין טלי:

"חברי הנכבד השופט אשר הסביר שמבחינת חוק המתנה אין כל קושי לראות את המערערת כמקבלת מתנה כזאת, הקושי הוא רק לגבי כמות ההוכחה הדרושה, וכאן הייתי מציע לנהוג זהירות רבה. אין דבר קל מלפברק ראיות בעל פה ולנשל יורשים חוקיים, אשר אולי יותר ראויים וזקוקים לדאגת המנוח מאותו אדם שכבש את לבו בעת זקנתו. את העדות על המתנה הייתי מעדיף לראות במסמך הנושא את כתב ידו של המנוח" (שס, בעמ' 795).

ראו את אשר נפסק גם בעניין ברעם:

"הייתי מגיע למסקנה שונה, לו ההתנהגות האמורה של המנוח לא הייתה ניתנת לפרשנות סבירה אחרת, זולת הפירוש, המייחס לה כוונה להעניק מתנה לאלתר למערערת. אולם כאן קיים הסבר אפשרי אחר, והוא, שהמנוח התכוונה לוודא, שלאחר מותה יעברו הכספים באותו חשבון (או לפחות מחציתם) לידי המערערת (כוונה שאמנם לא הצליחה המנוחה לממשה מבחינה משפטית)". (עניין ברעם, בעמ' 51).

באותו עניין נוספה התייחסות לראיות שעשויות להצביע על כוונה כזו:

"אין לשלול את האפשרות, שבעל חשבון בנק, המצרף אחר כשותף לאותו חשבון, אכן עושה זאת מתוך כוונה להעניק לאותו שותף מתנה לאלתר של מחצית הכספים באותו חשבון בהתאם ליתרה בחשבון, כפי שתהיה מזמן לזמן. אולם, בית המשפט לא יקבע זאת כעובדה, אלא אם כן מצביע חומר הראיות בבירור על קיום כוונה כזאת. עדיף, שכוונה זו תוכח על

איסור פרסום

ידי מסמכים בכתב, אך בהעדר מסמך ניתן לקבוע ממצא עובדתי כזה גם על סמך התבטאויותיו המוכחות של המנוח, ראיות בדבר יחסים מיוחדים בין המנוח לבין השותף לחשבון והוכחות נסיבתיות אחרות.

אולם בית המשפט יצדק בסרבו להסיק את המסקנה האמורה, כאשר חומר הראיות מצביע על אפשרויות אחרות, המתקבלות על הדעת לא פחות, ובמיוחד כאשר עולה מההוכחות, כמו במקרה דנן, שסביר להניח, כי בעל החשבון רצה להיטיב עם "המקבל" לאחר פטירתו של בעל החשבון בלבד" (שס).

הרציונל הוא, כאמור, שהמנוח אינו יכול להעיד, ועל הטוען בשמו כי רצה להעניק מתנה בחייו, לבסס זאת בראיות ברורות וחד משמעיות. יש לזכור כי הדורש קבלת המתנה אינו עושה זאת מכוח צוואה. לכן עליו להוכיח כי כוונת המנוח היתה להעניק לו מתנה בעודו בחיים. אין להקל עליו על חשבון יורש פוטנציאלי מכוח הדין או הצוואה. כך למשל יש להיזהר מהסתפקות בעדותו של הדורש קבלת מתנה, אלא נכון לדרוש ראיות חיצוניות בעלות משקל.

מן הכלל אל הפרט

10. כאמור, המנוחה לא ערכה צוואה. אין מחלוקת על כך שכוונת המנוחה היתה להעניק למבקשת מחצית מכספי חשבון הבנק במתנה. המחלוקת היא בשאלה האם בכוונתה היה להעניק מתנה זו לאלתר, או שמא רק לאחר מותה. לצורך ההכרעה בשאלה זו העידו בפני בית המשפט לענייני משפחה שני עובדי בנק, אשר היו מעורבים בצירוף המבקשת לחשבון הבנק של המנוחה, על פי בקשתה של האחרונה. מעדותם של עובדי הבנק הסיק בית המשפט לענייני משפחה כי המנוחה היתה מודעת לכך שבצירוף יש בכדי להעניק למבקשת את הכספים שבחשבון, או לכל הפחות מחציתם, לאלתר, וכי ממכלול התבטאויות המנוחה בפניהם עולה כי "יש לראות באקט הצירוף משום הענקת מתנה עוד בחייה לידי הנתבעת [המבקשת], באופן מודע ורצוני". לעומת זאת, בית המשפט המחוזי שבחן את העדויות כפי שהובאו בפני בית המשפט לענייני משפחה, סבר כי מסקנה שונה עולה מתוכנן, והיא שהמנוחה התכוונה להעניק למבקשת את הכספים בחשבון רק לאחר מותה.

עובדי הבנק העידו שהמנוחה רצתה שהמבקשת תקבל את כל הכספים בחשבון. אכן, יש אמרות שניתן להסיק מהן על כוונה כזו ועל רצון המנוחה לממשה באופן מידי. אך צודק בית המשפט המחוזי שקיימות גם אמרות מנגד. עמדת המנוחה אינה

איסור פרסום

חד משמעית. אי הודאות המתעורר במקרה מביא לכך שהוא אינו עומד במבחן של הוכחה ברורה וחד משמעית. אף ניתן לומר כי המקרה דנא אינו ברור והינו דו משמעי. בבקשה זו אף המבקשת טוענת, וייתכן שאין מנוס מכך, כי המנוחה חפצה להעביר לה את כספיה במתנה הן בחיים והן במוות. ויודגש, יש להוכיח ברובד העובדתי כוונה חד משמעית להענקת מתנה בחיים ולא לאחר המוות. הוכחה כזו אין. נקודה נוספת היא שפקיד הבנק אף העלה בפני המנוחה את האפשרות של עריכת צוואה, אך עקב הנסיבות היא בחרה שלא לערוך כזו. הדבר כמובן מטה את הכף לטובת עמדת המשיבים. לכן, נראה כי צדק בית המשפט המחוזי שיש מקום להתערב בהכרעת בית המשפט לענייני משפחה, לא ביחס לעובדות שנקבעו, אלא בנוגע לממצאים שהוסקו מהן. אציין כי בשונה מממצאי עובדה ומהימנות, לגביהם הכלל הוא שאין על ערכאת הערעור להתערב, מסקנות הנובעות מן העובדות מתאימות יותר לעבור תחת שבט ביקורתה של ערכאת הערעור [ראו למשל: ע"א 2731/07 יוסף נ' חטאר (29.3.2009)].

התוצאה היא כי לא נפלה טעות בהכרעת בית המשפט המחוזי. על הרוצה להעניק כספים לאחר המוות לעשות זאת דרך צוואה. כפי שהובהר לעיל, עמדת הדין היא שזו הערובה הטובה ביותר להבטיח את כיבוד רצון המוריש בדבר חלוקת ירושתו לאחר מותו.

סוף דבר

11. הבקשה נדחית. בנסיבות העניין ובהעדר בקשה למתן תגובה, אין צו להוצאות.

ניתנה היום, י"ח בטבת התשע"ו (30.12.2015).

ש ו פ ט